

XUSUSIY TA'LIM SOHASIDA INNOVATSION LOYIHALARNI BOSHQARISH: DOLZARB MASALALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Mushtariy Shukurova Ishoq qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

B. Mamatov

Ilmiy rahbar: dotsent, i.f.d.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17123110>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda xususiy ta'lim sohasining rivojlanishida innovatsion loyihalarning ahamiyati, ularni boshqarish mexanizmlari hamda mavjud muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, xorijiy tajriba asosida samarali boshqaruv usullari va istiqbolli yo'nalishlar ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion boshqaruvni joriy etish xususiy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish va xalqaro standartlarga moslashuvini ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: xususiy ta'lim, innovatsion loyiha, boshqaruv, raqamli transformatsiya, ta'lim sifati, xalqaro tajriba.

Kirish

So'nggi yillarda O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonlari jadallashmoqda. Xususan, davlat ta'lim muassasalari bilan bir qatorda xususiy ta'lim sohasi ham jadal rivojlanib bormoqda. Xususiy ta'limning paydo bo'lishi raqobat muhitini shakllantiradi, sifatli xizmat ko'rsatishga rag'bat uyg'otadi hamda jahon tajribasidagi ilg'or usullarning tezroq tatbiq etilishiga imkon beradi. Shu jarayonda innovatsion loyihalarni samarali boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi. Zero, ta'lim sifatini oshirish, ta'lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, yangi metodikalarni amaliyotga tatbiq etish jarayoni bevosita innovatsion boshqaruv bilan chambarchas bog'liqdir.

Mamlakatimizda Prezident qarorlari va hukumat dasturlari orqali xususiy ta'limni qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Masalan, 2022-yilda qabul qilingan "Ta'lim tizimida xususiy sektor ulushini oshirish" strategiyasi doirasida xususiy ta'lim muassasalari sonini 2030-yilgacha ikki barobarga ko'paytirish vazifasi belgilangan. Bunday sharoitda xususiy ta'lim muassasalarida innovatsion loyihalarni boshqarishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biridir.

Innovatsion loyihalarning ta'limdagi o'rni

Innovatsion loyiha – bu ta'lim jarayonida yangi metodlar, texnologiyalar, boshqaruv uslublari va xizmat ko'rsatish shakllarini joriy etishga qaratilgan amaliy tashabbusdir. Masalan, elektron ta'lim platformalarini yaratish, sun'iy intellekt yordamida individual o'quv dasturlarini tuzish, STEAM yo'nalishidagi innovatsion kurslarni tashkil etish – bularning barchasi xususiy ta'lim muassasalari uchun muhim loyihalardir.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2024-yil yakunida O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan xususiy ta'lim muassasalari soni 1500 dan oshdi va ularda jami 250 mingdan ortiq o'quvchi ta'lim olmoqda. Bu ko'rsatkich 2017-yil bilan solishtirilganda 4 barobar o'sish demakdir. Ushbu raqamlarning o'ziyoq sohada innovatsion loyihalarni boshqarishga bo'lgan ehtiyoj qanchalik yuqori ekanini tasdiqlaydi.

Xususiy ta'lim muassasalarida innovatsion boshqaruvning muammolari

Innovatsion loyihalarni boshqarishda quyidagi muammolar kuzatiladi:

1. **Moliyaviy cheklovlar.** Xususiy ta'lim muassasalari asosan kontrakt to'lovlari hisobidan faoliyat yuritadi. Bu esa yirik innovatsion loyihalarga sarmoya kiritishda muayyan to'siqlar tug'diradi.

2. **Mutaxassislar yetishmasligi.** Innovatsion texnologiyalarni joriy etish uchun yuqori malakali IT mutaxassislar, loyiha menejerlari va metodistlar zarur. Biroq bunday kadrlar soni cheklangan.

3. **Huquqiy-me'yoriy asoslarning takomillashmaganligi.** Xususiy ta'limda ayrim innovatsion tashabbuslarni qonunchilik darajasida to'liq tartibga soluvchi hujjatlar yetarli emas.

4. **Raqobat va sifat nazorati.** Bozor sharoitida ko'plab xususiy maktablar ochilmoqda, biroq ularning barchasida sifat mezonlari to'liq ta'minlanmagan.

Shunday sharoitda innovatsion loyihalarni to'g'ri boshqarish, ularni strategik maqsadlarga yo'naltirish eng muhim vazifalardan hisoblanadi.

Innovatsion boshqaruvning samarali mexanizmlari

Innovatsion loyihalarni samarali boshqarish uchun quyidagi yo'nalishlar dolzarbdir:

- **Loyiha menejmenti tizimini joriy etish.** Har bir innovatsion tashabbus aniq maqsad, vazifa, muddat va moliyaviy reja asosida amalga oshirilishi kerak.

- **Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish.** Masofaviy ta'lim, sun'iy intellekt asosida testlash, onlayn baholash tizimlari ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

- **Hamkorlik va sheriklik.** Xorijiy ta'lim muassasalari, IT kompaniyalari va ilmiy markazlar bilan hamkorlik qilish innovatsion loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishda muhim omil hisoblanadi.

- **Kadrlar salohiyatini rivojlantirish.** O'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslariga jalb etish, ularni yangi metodika va texnologiyalar bilan tanishtirish zarur.

Xorijiy tajriba va O'zbekistondagi amaliyot

Xorijiy tajribadan ko'rinib turibdiki, rivojlangan davlatlarda xususiy ta'limda innovatsion boshqaruv muassasaning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Masalan, Janubiy Koreyada xususiy maktablarning 70 foizidan ortig'i o'z o'quv dasturlarini raqamlashtirib, sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan ta'lim dasturlarini qo'llamoqda.

O'zbekistonda esa bir qator xususiy ta'lim muassasalari (Cambridge, TIS, Erudit va boshqalar) zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda yetakchilik qilmoqda. Shu bilan birga, o'rta va kichik xususiy maktablarda innovatsion loyihalarni samarali boshqarish bo'yicha tajriba yetarli emas.

Xulosa

Xususiy ta'lim sohasida innovatsion loyihalarni boshqarish – bugungi kunda nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki mamlakatning intellektual salohiyatini mustahkamlashda ham muhim omil hisoblanadi. Innovatsion boshqaruv samarali tashkil etilsa, xususiy ta'lim nafaqat raqobatbardosh, balki xalqaro standartlarga mos bo'lgan ta'lim xizmatlarini ham taqdim eta oladi.

Kelgusida quyidagi yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratish zarur:

1. Innovatsion loyihalarga davlat-xususiy sheriklik asosida sarmoya kiritish.
2. Innovatsion boshqaruv bo'yicha milliy metodologiya ishlab chiqish.
3. Kadrlar malakasini oshirish va yoshlarni innovatsion g'oyalarni ilgari surishga rag'batlantirish.

Shunday qilib, xususiy ta'lim muassasalarida innovatsion loyihalarni boshqarish – O'zbekiston ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning eng samarali yo'llaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimida xususiy sektor ulushini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. – Toshkent, 2022.
2. Davletshin A., Xudoyberdiyev I. Ta'lim menejmentida innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. OECD. *Education at a Glance 2023*. – Paris: OECD Publishing, 2023.
4. Fullan M. *The New Meaning of Educational Change*. – New York: Teachers College Press, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari. – Toshkent, 2024.